

KÜRESEL YOKSULLUK VE MÜCADELE POLİTİKALARI

BU SUNU, PROF. DR. MEHMET KARAGÜL'ÜN DÜNYA EKONOMİSİ KİTABINDAN
PROF. DR. MAHMUT MASCA TARAFINDAN DERLENMİŞTİR

YOKSULLUK NEDİR?

- Yoksullukla ilgili olarak birbiriyle ilişkili birkaç ayrı yoksulluk tanımının varlığından söz etmek mümkündür.
- Bunlardan birincisi, Dünya Bankası'nın temel aldığı, **mutlak yoksulluk** kavramı olup, mutlak yoksullar; günlük geliri ile 2400 k/cal. besini alamayan insanlardan oluşmaktadır. Mutlak yoksulluk sınırı satın alma paritesine göre; az gelişmiş ülkeler için kişi başına günde 1 \$, Latin Amerika ve Karaibler için 2 \$, Türkiye ve Doğu Avrupa ülkelerinin de dâhil edildiği grup için 4 \$ ve gelişmiş sanayi ülkeleri için ise 14 \$ olarak belirlenmiştir.
- Dünya Bankası'nın geliştirmiş olduğu bir diğer yoksulluk kavramı olan **görelî yoksulluk**, minimum kalori ihtiyacının yanı sıra, temel kültürel ve toplumsal açıdan tüketimi zorunlu görülen giyim, barınma ve enerji gibi malların kapsama alındığı yoksulluk türüdür.

- Bir başka kavram ise Birleşmiş Milletler İnsani Kalkınma Programınca (UNDP) geliştirilen, **insani yoksulluktur**. Bu yoksulluk, insanın sağlık hizmetlerine, temiz su kaynaklarına, eğitim hizmetlerine ulaşılabilirliği, uzun bir yaşam sürme hakkı ve 'sürdürülebilirlik' kriterlerine dayalı olarak, yeni fırsat ve seçenekleri kullanabilmek için gerekli altyapının varlığı ya da yokluğu ile belirlenmektedir.
- Bu yoksulluk türü UNDP tarafından geliştirilen bir endeksle ifade edilmektedir.

-
- FAO (Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı) ve WHO (Birleşmiş Milletler Dünya Sağlık Teşkilatı)'nın yaklaşımına göre gelirinin tamamını harcadığı halde, mutlak yoksulluk kriterinde esas alınan günlük kalori miktarının yalnızca % 80'ini karşılayabilenler “**ultra yoksul**” olarak tanımlanmaktadır.
  - Ultra yoksulların, yoksulluk durumlarının beş yıldan daha fazla sürmesi halinde onların durumlarının düzeltilmesinin olanaksız olduğu savunularak bu kategoridekiler ‘**kronik yoksul**’ olarak ifade edilmektedir.

YOKSULLUĞUN NEDENLERİ

- * İklım ve doğa koşullarındaki olumsuzluklar,
- * Aşırı nüfus yoğunluğu,
- * Doğal afetler,
- * Adaletsiz vergi sistemi,
- * Yüksek faiz ve rant ekonomisi,
- * Bağımlı nüfus sayısının fazla olması,

Bireyler arasındaki yetenek farklılıkları,

- * Miras yoluyla elde edilen gelirler,
- * Piyasalarda tekelleřmenin olması,
- * Sosyal devlet ilkelerinden sapmalar,
- * Ekonomik küreselleřme

- * Ulus devletin küçülmesi,
- * Enflasyon ve İşsizlik,
- * Bölgeler arasındaki dengesizlikler,
- * Gelir dağılımında eşitsizliklerin artışı,
- * Yanlış ekonomi politikaları,
- * Toplumsal değerler içinde maddi varlığın belirleyici unsur halini alması,
- * Sosyal sorumluluğun yeterince gelişmemesi ya da giderek azalması, şeklinde yoksulluğun nedenlerini saymak mümkündür.

DÜNYADA YOKSULLUĞUN GELİŞİMİ

- 2006 yılında yayımlanan Birleşmiş Milletler Üniversitesi Kalkınma Ekonomisi Araştırmaları Enstitüsünün yayımladığı raporda; Dünyadaki gelir dağılımı eşitsizliği küresel boyutta incelenmiştir.
- İlgili Rapora göre; Dünyada yaşayan yetişkinlerin sadece yüzde ikisinin serveti, kalanların yüzde 50'sinden daha fazla. Yani dünya nüfusunun sadece yüzde 10'nu dünya servetinin yüzde 85'ine sahip.
- Ayrıca Raporda Dünyanın en varlıklılarının yüzde 30'u Amerika'da, yüzde 27'si ise Japonya'da yaşadığı yer almaktadır.
- Yine Birleşmiş Milletler Raporuna göre; dünya nüfusunun yüzde biri, servetin yüzde 40'ını kontrol ediyor ve bu zenginlik çoğunlukla en gelişmiş ülkelerde, Amerika, Asya Pasifik bölgesi ve Avrupa'da yoğunlaşmaktadır.

-
- İngiliz yardım kuruluşu Oxfam'ın 2016 yılında yayınladığı rapordaki veriler vaziyetin hızla vahimleştğini bizlere göstermektedir. Bu rapora göre; dünyadaki en zengin 62 kişinin serveti, en fakir yarısının servetinin toplamından daha fazladır.
  - Ayrıca, dünya nüfusunun %1'inin geliri, geri kalan %99'unun gelirinden daha fazladır. Öte yandan 2010-2015 arasında dünyanın en yoksul %50'sinin nüfusu 400 milyon artarken, serveti %41 oranında azalmıştır.

KÜRESELLEŐME VE YOKSULLUK

- Küreselleőme sürecinde üretimin arttığı, dünya ticaretinin genişlediği bir gerçek olmakla beraber, elde edilen gelirin hem ülkeler arası, hem de ülke içindeki paylaşımında önemli sorunlar olduğu da inkâr edilemez.
- Çünkü yoksul kesim, gelir elde etme olanaklarının yetersizliği nedeniyle artan gelirden yeterince yararlanamamaktadır. Dolayısıyla küreselleőme; hem ülke içi, hem de ülkeler arası gelir farklılıklarını artırabilmektedir.
- Yeni kurumsal iktisadın en önemli temsilcisi John Kenneth Galbraith, “sanayi toplumu her ne kadar üretim sorununu çözmüş olsa da bölüşüm sorununu çözememiştir” diyerek bu gerçeği gayet açık bir şekilde dile getirmiştir.
- Yukarıda yoksulluk ve çarpık gelir dağılımıyla ilgili veriler de küreselleőmeyle birlikte, çok küçük bir kesimin aşırı zenginleşirken, dünyanın kahir ekseriyetinin çok daha kötü şartlara mahkûm olduğunu ortaya koymaktadır.

YOKSULLUKLA MÜCADELE YÖNTEMLERİ

A. LIBERAL YAKLAŞIMDA YOKSULLUKLA MÜCADELE

- Liberallerin yoksullukla mücadele konusundaki önerileri ise şu şekildedir.
- * Piyasa ekonominin güçlendirilerek üretimin artırılması ve böylece işsizliğin azaltılması,
- * Düşük vergi oranları ile üretimin artırılması, böylece işsizliğin azaltılarak bireylerin gelir ve refah düzeyinin yükseltilmesi,
- * Zorunlu özel sosyal güvenlik sisteminin oluşturularak devletin sadece prim ödeyemeyecek durumda olanlara destek olması,
- * Özel eğitim kurumlarının güçlendirilmesi, devletin öğrenim harcını ödeyemeyecek durumda olanlara destek sağlaması,
- * Devletin hiçbir sektör ve kesime doğrudan parasal yardım yapmaması,
- * İşsizlik sigortası uygulamasının kaldırılması,
- * Nihayet, bireylerin bilgi ve becerilerinin geliştirilerek, onların nitelikli hale getirilmesidir.

B. SOSYAL REFAH DEVLETİ DÜŞÜNÇESİ VE YOKSULLUK

- *i.Vergi Politikası ile İlgili Öneriler*
- * Negatif gelir vergisi uygulanması,
- * Artan oranlı gelir vergisi uygulanması,
- * Servet vergilerine ağırlık verilmesi,
- * Asgari ücretin vergi dışında bırakılması,
- * Gelir vergisi uygulamalarında ücretliler için özel indirim uygulanması.

- *ii. Kamu Harcamaları Politikasıyla İlgili Öneriler*
- * Eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik hizmetleri devlet tarafından ücretsiz sunulması,
- * Bölgeler arası dengesizliğin olduğu yerlerde devletin yatırım harcamalarını arttırması,
- * Tam istihdama yönelik kamu harcamalarının arttırılması,
- * Tarım kesimine sübvansiyonlar verilmesi, tarımsal destekleme alımları yapılması,
- * Esnaf ve sanatkârlara teşvikler sağlanması,
- * İşsizlik sigortası oluşturulması,
- * Yoksullara doğrudan parasal yardımlar yapılması,
- * İşsizlerle yönelik bilgi ve beceri kazandırma kursları açılması,
- * Toprak reformu ile yoksullara arazi ve arsalar dağıtılması.

C.YOKSULLUKLA MÜCADELEDE ALINABİLECEK DİĞER ÖNLEMLER

- **Sosyal İçerikli Politikalar**
- Toplumda sosyal sorumluluk bilincinin geliştirilmesi yönünde, eğitim ve kültürel politikalar yeniden düzenlenmeli,
- Yoksulluğun önemli bir nedeni olan yolsuzluklarla mücadeleye çok daha hassasiyet gösterilmeli,
- Özellikle ahlaki değerlerin yeniden inşası yönünde eğitim ve kültür politikaları yeni baştan inşa edilmeli,
- Konu hakkında kamu ve sivil toplum kuruluşları işbirliğine gitmeli ve ortak projeler geliştirilmeli,
- Ayrıca kişilerde, yoksullukla mücadelede kendi öz güveninin oluşturulması için, yoksulluğun bir kader olmadığı bilinci tüm topluma kazandırılmalıdır.

- ***İktisadi İçerikli Politikalar***

- Bu bağlamda orta ve uzun vadede ise ailelere acilen küçük işletme kredileri verilmesi uygulamasına başlanmalı, özellikle *kamunun istihdam politikalarında her aileden öncelikle bir kişinin istihdam edilmesi konusuna hassasiyet gösterilmelidir.*
- Yoksulluğun yaşandığı ülkelerde ve bölgelerde alınabilecek önlemlerin bir başkası, tarımsal desteklerdir. Mevcut tarım arazilerinin daha etkin kullanımı, yeni alanların işleme açılması, çiftçilerin eğitilmesi ile taban fiyat uygulaması ve sübvansiyon şeklindeki devlet desteği verilmesi bu konuda oldukça yararlı olacaktır.

-
- Ayrıca, yoksullukla mücadeleyi sadece ülke içi bir sorun olarak görmeyip, konunun milletlerarası boyutunu da dikkate alarak, küresel çözüm arayışlarına gidilmelidir.